

ELTE BTK Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet

Esztétika MA sillabusz

a felvehető előadások és szemináriumok ismertetője
irodalomjegyzéssel

2016-2017-2. félév

Az előadások és szemináriumok végleges helyét és idejét a Neptun tartalmazza.

BMA-ESZD-210 Papp Zoltán: A mindennapi élet esztétikája előadás

Időpont: kedd 16:00-17:30 MUK 42.

A kortárs esztétikában a művészetre orientált megközelítés mellett önálló kutatási irányzattá formálódni a mindennapi élet esztétikája. A kurzus ennek főbb problémáiba és eredményeibe nyújt betekintést, a „mindennapi élet” jelentésének meghatározásától kezdve a releváns esztétikai kategóriákon és kritériumokon át olyan speciálisabb kérdésekig, mint a különböző részterületek (például étkezés, dizájn) esztétikája vagy művészet és nemművészet érintkezése.

BMA-ESZD-220 Teller Katalin: Bevezetés a műértelmezésbe 3.

A modern és a posztmodern fogalma gyakorlat

Időpont: péntek 12:30-14:00 MUK 42.

A kurzus angolszász, német és francia nyelvterületről származó tanulmányokra és esszékre támaszkodva tisztázza, milyen jelentésbeli különbségekről tanúskodnak a „(poszt)modern”, a „(poszt)modernség” és a „(poszt)modernitás” fogalmai. Különös figyelmet fordítunk az általuk lefedett jelenségek körének, valamint a korszakolás kritériumainak meghatározására. Az értékelés az órai munka, egy kiselőadás és egy esszé alapján történik.

Kötelező olvasmányok:

Charles Baudelaire: A modern élet festője (1863). In: uő: Válogatott művészeti írások. Budapest: Képzőművészeti Alap 1964, 129–163.

Zygmunt Bauman: Liquid Modernity. Cambridge: Polity Press 2000, 1–52.

Ulrich Beck: Rizikótársadalom. In: Bujdosó Dezső (szerk.): Német kultúraelméleti tanulmányok. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó 1999, 178–220.

Paul de Man: Irodalomtörténet és irodalmi modernség. In: uő: Olvasás és történelem. Válogatott írások. Budapest: Osiris 2002, 73–97.

Jürgen Habermas: Filozófiai diskurzus a modernségről. Tizenkét előadás. Budapest: Helikon, 1998, I. és XII. előadás.

Ihab Hassan: A posztmodernizmus egy lehetséges fogalma felé (1987). In: Bókay Antal é. m. (szerk.): A posztmodern irodalomtudomány kialakulása. Szöveggyűjtemény. Budapest: Osiris 2002, 49–57.

Jeffrey Herf: Reactionary Modernism. Technology, culture, and politics in Weimar and the Third Reich. Cambridge: Cambridge UP 1984, 1. és 9. fejezet.

Linda Hutcheon: The Politics of Postmodernism (1989). New York: Francis & Taylor 2001, 1–29.

Bruno Latour: Sohasem voltunk modernek. Szimmetrikus antropológiai tanulmány. Budapest: Osiris 1999, 1., 2. és 5. fejezet.

Raymond Williams: When Was Modernism? ÉS Metropolitan Perceptions and the Emergence of Modernism ÉS The Politics of the Avantgarde. In: uő: The Politics of Modernism. Against the New Conformists. Szerk. Tony Pinkney. New York: Verso 1996, 31–63.

BMA-ESZD-350 Sajó Sándor: Képek előadás

Időpont: csütörtök 09:00-10:30 új terem

A képek a valóság reprezentációi? Olyan létezők képei, melyek amúgy is léteznek, függetlenül attól, hogy van-e róluk kép? Vagy éppen ellenkezőleg: a képek segítségével olyasmint fedezhetünk fel, ami nélkülük hozzáférhetetlen lenne? Milyen ontológiai és episztemológiai szerepük van? A kurzus során ezekről a kérdésekről valamint velük szorosan összekapcsolódó további problémákról lesz szó - Platón, Wittgenstein és Merleau-Ponty művei nyomán.

A félév végi jegyet az órai munka és az év végi szemináriumi dolgozat határozza meg.

Olvasmányok

Platón: Az állam.

Platón: Menón.

Platón: Theaitétosz.

Wittgenstein, Ludwig: *Logikai-filozófiai értekezés*. Ford. Márkus György. Budapest: Atlantisz, 20042.

Wittgenstein, Ludwi: *Filozófiai vizsgálódások*. Ford. Neumer Katalin. Budapest: Atlantisz, 1998.

Wittgenstein, Ludwig: *Előadások az esztétikáról*. Ford. Mekis Péter. Debrecen, Latin Betűk, 1998.

Wittgenstein, Ludwig: *The Blue and Brown Books. Preliminary Studies for the "Philosophical Investigations"*. Oxford: Blackwell, 19692. (excerpts)

Maurice Merleau-Ponty: *Az észlelés fenomenológiája*, Budapest, L'Harmattan, 2014.

BMA-ESZD-350 Somlyó Bálint: Gondolkodás képekben - Benjamin:

Das Passagen Werk előadás

Időpont: csütörtök 10:45-12:15 új terem

A félév tárgya Benjamin befejezetlenül maradt főműve. Elsősorban nem rekonstrukciós kísérletről lesz szó (bár érinteni szeretném azt a kérdést, ez mennyiben lehetséges egyáltalán), hanem egy kettős programról: mit tanulhatunk a modernitás egészéről Benjamin művéből, és mennyiben magának a modernitásnak a terméke a tervezett mű, soha meg nem valósult, de körvonalaiban mégiscsak kikövetkeztethető szerkezetével és főként módszertanával. A magyarul is hozzáférhető szövegeken kívül rendelkezésre áll természetesen az eredeti, valamint angol fordítás is. A félévet kollokvium zárja, de szívesen fogadok helyette házidolgozatot is.

Magyarul hozzáférhető szövegrészek:

Párizs, a XIX. század fővárosa (in *Kommentár és prófécia*, Gondolat, 1969, 75-94)

Motívumok Baudelaire költészetében (Kommentár és prófécia, 228-276)

A Második Császárság Párizsa Baudelaire-nél, (Angelus Novus, Helikon, 1980, 819-933)

A félévet kollokvium zárja, de házidolgozattal is kiváltható.

**BMA-ESZD-351 Nemes Z. Márió: Dekadencia, degeneráció és
esztétika 2. gyakorlat**

Időpont: hétfő 14:15-15:45 MUK 42.

A kurzus a dekadencia és a degeneráció fogalmait kultúra- és esztétikatörténeti kontextusban vizsgálja. Mindkét fogalom az élet és kultúra közti konfliktus fin-de-siècle diskurzusában válik jelentéssé. A dekadencia kulturális, a degeneráció (szociál)biológiai síkon jelöli azt a pánikhangulatot, mely az „értékek átértékelésének” és a humanista Embereszmény megbomlásának a tapasztalatából táplálkozik. A kurzus során irodalmi és filozófiai szövegek segítségével próbáljuk értelmezni, hogy milyen esztétika fordulatok, alakváltások és metamorfózisok kísérik a dekadens attitűd megjelenését, illetve milyen ideológiai kirekesztések járnak együtt a degeneráció antropológiai stigmájával.

Válogatás a kurzus során olvasott szövegekből:

Émil Zola: Állat az emberben, fordította Antal László, Európa, 1963.

Cesare Lombroso: Lángész és örültség, fordította Szabó Károly, Lazi, Szeged, 1998

Leopold von Sacher-Masoch: A bundás vénusz, fordította Szmodits Anikó, Betűvető Könyvkiadó, 1989

Gilles Deleuze: Masochism – Coldness and Cruelty, Zone Books, 1991

Max Nordau: Entartung, Berlin, 1892

Szabó Dezső: Elsodort falu, Csokonai, Debrecen, 1989

**BMA-ESZD-351 Pálfalusi Zsolt: Heidegger: A műalkotás eredete
gyakorlat**

Időpont: csütörtök 16:00-17:30 új terem

A kurzus során Heidegger: A műalkotás eredete c művével fogunk megismerkedni a szakirodalom tükrében.

A kurzus célja, hogy visszataláljunk a művészet eredetének kérdéséhez egy olyan fenomenológiai probléma vezérfonalán, mint amilyen a műalkotást hordozó eredendő dologság és materialitás.

Mivel szoros szövegolvasásról van szó, a kurzus teljesítésének feltétele aktív órai részvétel valamint félév végi beszámoló.

**BMA-ESZD-360.16 Papp Zoltán: Mi (a) művészet? Kortárs
angolszász válaszok ea**

Időpont: kedd 17:45-19:15 MUK 42.

A kurzus a művészet/műalkotás definíciójának-definiálhatóságának problémáját vizsgálja az utóbbi évtizedek vonatkozó angolszász esztétikai elméletei tükrében. Szó lesz a magát a definiálhatóságot illető pro és kontra érvekről (Weitz, Mandelbaum), a művészetvilág-konceptióról (Danto), az intézményi elméletről (Dickie), a történeti narrációról (Levinson, Carroll), valamint a klaszterelméletről (Gaut). A pontos tematikát és az olvasandó szövegek listáját az első órán adom meg.

BMA-ESZD-360.17 Bacsó Béla: Esztétika és hermeneutika

(Heidegger, Gadamer stb.) előadás

Időpont: kedd 12:30-14:00 MUK 40.

A félév elején olyan elemzésekkel kezdünk, amelyek a közelmúltban foglalkoztak a hermeneutikai probléma újragondolásával és annak tarthatóságával (pl. James Risser – After the Hermeneutic Turn in. Research in Phenomenology 2000, Vol. 30. 71-88.o., Hans Ulrich Gumbrecht - Diesseits der Hermeneutik Suhrkamp 2004. angolul Production of Presence címen jelent meg, Günter Figal – Gegenständlichkeit. Das Hermeneutische und die Philosophie Mohr Siebeck Verlag 2006., magyarul is elérhető Tárgyiság Kijárat kiadó 2009.).

Visszatekintünk Friedrich Schleiermacher teljesítményére, amelyre máig jelentős figyelem irányul éppen a filozófia, vagy az esztétika felől. A hermeneutika és az esztétika általa kidolgozott alapvetésével kezdünk foglalkozni, valamint olyan mérvadó értelmezésekkel (Dilthey áttekintő írása, Heidegger korai hermeneutikai vázlat, valamint Gadamer hermeneutikai alapvetésű főművének az Igazság és módszernek néhány megkerülhetetlen fejezetével), amelyek mindmáig meghatározóak egy ilyen irányú tájékozódásban.

Ebben a félévben a hermeneutikát ért dekonstruktív kihívást is érintem, főként a Derrida és Gadamer közti változó viszonyban. Derrida egyik utolsó előadásában (Der ununterbrochene Dialog Suhrkamp 2004.) maga is beszámolt erről a megváltozott viszonyról. Megnézzük azokat a szövegeket, amelyek világossá teszik a dekonstrukció "előtörténetét", Derrida fenomenológia olvasatát, a hang és fenomén logosz-kritikáját és a már magyarul olvasható Grammatológia néhány alapvető szempontját.

Olyan szerzők munkáival is megismerkedünk, akik eredeti módon tárták fel az esztétika hermeneutikai-dekonstruktív szövegelemzésében rejlő összefüggéseket (P. de Man, Culler, Hamacher, Gasché).

Olvasásra vizsgálóhoz:

Schleiermacher - A hermeneutika fogalmáról in. Filozófiai hermeneutika ford. Mezei Gy. I. Fil. Továbbképző Int. Kiadása 1990.

Dilthey - A hermeneutika keletkezése in. A történelmi világ felépítése a szellemtudományokban ford. Erdélyi Á. Gondolat 1974. 471-493.o.

Szondi - Bevezetés az irodalmi hermeneutikába ford. Bonyhai G. Twins kiadó 1996. 1-21.o. és 129.o-tól végig

Gadamer - Igazság és módszer ford. Bonyhai G. Gondolat 1984. 135-149.o. (a művészet igazságára vonatkozó kérdés visszanyerése 76-87.o., a műalkotás ontológiája és ennek hermeneutikai jelentősége 88-129.o., A hermeneutikai tapasztalat elméletének alapvonalai 191-264.o.)

Jauß – Recepcióelmélet – esztétikai tapasztalat – irodalmi hermeneutika ford. Kulcsár-Szabó Z. Osiris kiadó 1997., 139-177.o

Risser írása elérhető az Egyetemi könyvtár keresőprogramján keresztül EBSCO.

Paul de Man - Az olvasás allegóriái deKon/Ictus 1999. 13-34.o., 110-180.o.

Derrida –A hang és fenomén A jel problémája Husserl fenomenológiájában Kijárat 2013.

Culler - Dekonstrukció Gond/Osiris 1997. 117. skk.o.

Gumbrecht – A jelenlét előállítása Ráció kiadó 2010.

BMA-ESZD-361 Nagy Edina: Kiállítás látogatás gyakorlat

Időpont: kedd 16:00-17:30 új terem

A szeminárium a kortárs művészeti színtérrel kíván foglalkozni. Nem annak egészével, nem egy aktuális művészeti körképpel, hiszen arra a legjobb szándék mellett sem vállalkozhat. Inkább a jelenleg a „szcénában“ jelen levő trendek, áramlatok megfigyelésére törekszik, néhány aktuális kiállítás tárgyalásával. Budapesten megrendezett „áttekintő“ kiállítások kapcsán elemzünk műveket, melyek kapcsán megkíséreljük közelebbről meghatározni, hogy mitől kortárs a kortárs, vannak-e ezt meghatározó kritériumok, vagy inkább külső instanciák – intézmények, szakemberek, stb. döntenek a „kortárságról“? A választott kiállítások (a félév folyamán a hallgatók javaslatot tehetnek a lista bővítésére, illetve módosítására) illetve a tárgyalt művészek/jelenségek köre az aktuális kiállítási program függvényében változtatható.

BMA-ESZD-370 Bartha Judit: 20. századi komikumelméletek előadás

Időpont: szerda 14:15-15:45 MUK 40.

A félév során az irónia, a humor, a groteszk és a vicc problematikáját járjuk körül strukturalista, dekonstruktív, életfilozófiai, szellemtörténeti, filozófiai antropológiai és társadalomelméleti megközelítésben (Mihail Bahtyin, Henri Bergson, Sigmund Freud, Joachim Ritter, Paul de Man, Helmuth Plessner).

A teljesítés feltétele: szóbeli beszámoló.

BMA-ESZD-371 Nemes Z. Mórió: Identitáslíra - szubjektumformák a kortárs költészetben gyakorlat

Időpont: hétfő 17:45-19:15 MUK 42.

A kurzus során a kortárs lírában megjelenő szubjektumformákat, az „Én“ színrevitelének különböző technikát próbáljuk megvizsgálni. Ennek során különös figyelmet fordítunk a neoavangárd stratégiák és alkotóműhelyek működésére. A történeti és elméleti összefüggések felvázolása után egyes életművek (Tolnai Ottó, Kukorelly Endre, Marno János) rövid bemutatása következik, melynek során konkrét vers- és kötetelemzésekre kerül majd sor.

BMA-ESZD-371 Nagy Edina- Nemes Z. Mórió: Mai magyar művészet 2. gyakorlat

Időpont: szerda 17:45-19:15 MUK 42.

A szeminárium az előző félévihez hasonlóan épül fel, a kortárs magyar művészeti közeg működésébe nyújtva bepillantást, elsősorban meghívott előadónak prezentációin és a velük való beszélgetéseken keresztül. A meghívottak között szerepelnek majd képzőművészek, kurátorok, galériavezetők, gyűjtők is. A találkozók során a hallgatóknak is lehetőségük nyílik párbeszédet kezdeményezni a vendégekkel, kérdéseket feltenni, illetve adott témák kapcsán elmélyültebb beszélgetéseket folytatni velük. Mivel a meghívott előadók a művészeti közeg más-más szegmensének szereplői, a kurzus résztvevői átfogóbb képet kaphatnak annak működéséről.

BMA-ESZD-410 Darida Veronika – Takács Ádám: Élet és anyag ea

Időpont: kedd 17:45-19:15 MUK 251

A Filozófiai Kollégium (FilKo) által szervezett szakszemináriumon a materializmus történetét követjük nyomon, az antik materializmustól kezdve az új materializmusokig. A kurzus során meghívott, szakértő előadók tartanak a saját kutatási témájukhoz kapcsolódó előadásokat.

Tervezett előadók: Simon Attila, Cseke Ákos, Schmal Dániel, Ludassy Mária, Blandl Bori, Schuller András, Takács Ádám, Marosán Bence Péter, Darida Veronika, Nemes Z. Mórió

BMA-ESZD-120 Teller Katalin: Szakszövegolvasás gyakorlat

Időpont: Csütörtök 12:30-14:00 új terem

Német nyelvű szakszövegolvasás

A szemináriumon a tömegkultúra jelenségeivel foglalkozó német nyelvű elméleti írások és esettanulmányokat olvasunk, értelmezünk, fordítunk. A feldolgozandó anyag felöleli a tömegkultúra történeti dokumentumait és kortárs értelmezéseit is. Az értékelés az órai munka és egy választott szöveg fordításából készült dolgozat alapján történik.

Kötelező olvasmányok:

Theodor W. Adorno: *A félműveltség elmélete* (1959). In: Wessely Anna (szerk.): *A kultúra szociológiája*. Budapest: Osiris – Láthatatlan Kollégium 2003, 96–113.

Theodor W. Adorno: *Theorie der Halbbildung* (1959). In: uő: *Gesammelte Schriften*, 8. kötet: *Soziologische Schriften I*. Frankfurt am Main: Suhrkamp 2003, 93–121.

Valentin Groebner: *Touristischer Geschichtsgebrauch. Über einige Merkmale neuer Vergangenheiten im 20. und 21. Jahrhundert*. In: *Historische Zeitschrift* 296 (2013) 2, 408–428.

Siegfried Kracauer: *Die Biographie als neubürgerliche Kunstform* (1929). In: uő: *Das Ornament der Masse. Essays*. Frankfurt am Main: Suhrkamp 1977, 75–80.

Kaspar Maase: *Spiel ohne Grenzen. Von der „Massenkultur“ zur „Erlebnisgesellschaft“: Wandel im Umgang mit populärer Unterhaltung?* In: *Zeitschrift für Volkskunde* 90 (1994), 12–36.

Friedrich Schiller: *Ueber Bürgers Gedichte* (1791). In: *Schillers Sämtliche Werke*, 4. kötet. Stuttgart: Cotta 1879, 752–762 (<http://gutenberg.spiegel.de/buch/-3327/1>).